

F. Soli Deo Gloria?

Soli Deo Gloria betekent: alleen God de eer. Het is één van de motto's van het calvinisme. Dat God alleen de eer moet ontvangen, dat begrijpt iedere christen. Maar achter de calvinistische invulling van het "alleen God de eer" zit een heel bepaalde calvinistische gedachtenwereld. Voor we daar op ingaan zullen we eerst zien wat de Bijbel zegt over de eer van God.

F.1. De Bijbel over de eer van God

F.1.1. God zorgt voor zijn eigen eer

+ God is bezig om zichzelf te verheerlijken

Hij laat zijn grootheid zien. Zijn macht, zijn wijsheid, zijn heerlijkheid. En ook zijn volmaakte karakter, zijn eigenschappen zoals zijn genade, barmhartigheid en lankmoedigheid, maar ook zijn heiligheid en rechtvaardigheid.

Hij verheerlijkt zich in al zijn werken, door alles wat Hij doet. De schepping en onderhouding van de hemel en de aarde. De hemelen verkondigen Gods eer (Psalm 19:2). En Hij laat zijn grootheid zien in de weg die Hij gaat met de mensen. *"Want God heeft hen allen - Joden en heidenen - onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen.*

O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgroendelijk zijn zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!" (Romeinen 11:32,33).

We lezen hoe de Here zijn barmhartigheid heeft grootgemaakt door zich te ontfermen over Elizabeth, door haar alsnog een kind te geven. *"En haar burens en nabestaanden hoorden, dat de Here zijn barmhartigheid aan haar had grootgemaakt"* (Lucas 1:58).

In het handelen van de Here met de mensen worden telkens weer de eigenschappen van zijn volmaakte karakter uitgedrukt en zichtbaar gemaakt.

Ook in het behoud van de gelovigen en in het oordeel over de ongelovigen, verheerlijkt God zichzelf. In de mensen die geloven demonstreert Hij de grootheid van Zijn genade (Efeze 1:6). Hij toont in de manier waarop Hij met hen omgaat zijn onverdiende goedheid. En in de mensen die weigeren om te geloven demonstreert Hij eerst zijn lankmoedigheid, door hen lang te verdragen en hen kans op kans te geven om zich te bekeren. En uiteindelijk demonstreert God in zijn handelen met hen ook zijn rechtvaardigheid, zijn heiligheid en toorn over de zonde (Romeinen¹ 9:22,23) door hen te straffen.

Maar de grootste openbaring van het hart en het karakter van God komt tot ons door het kruis van Christus. Dat is de diepste openbaring van zijn liefde, van zijn ontferming, maar ook van zijn rechtvaardigheid, heiligheid, zijn afkeer van de zonde, zijn toorn en zijn wijsheid.

+ God is bezig om de opstandige schepselen te vernederen en zichzelf te verheerlijken

God is bezig om de trotse elite van de mensheid te vernederen. Denk aan de Farao van Egypte. Hij kende God niet, hij weigerde God te erkennen, maar God dwong hem tot erkenning. God gebruikt bij voorkeur het zwakke en onaanzienlijke om "hetgeen in de ogen der wereld wel iets is" te beschamen (1 Korinthe 1:26-28). Opdat geen vlees zou roemen voor God (1 Korinthe 1:29). Omdat het zulke onbetekenende mensen zijn begrijpt iedereen dat de kracht die in Christenen zichtbaar is niet uit henzelf komt, maar uit God.

Nog een manier waarop Hij het hoogmoedige schepsel vernedert is door hen te vangen in hun sluwheid (1 Korinthe 3:19).

Hij laat de trotse mens vastlopen, Hij voert de druk op hen op totdat ze Hem erkennen. Denk aan wat God deed met Nebukadnezar (Daniel 4, speciaal :28-37).

+ God laat zichzelf niet opzij schuiven, negeren

¹ Voor een bespreking van deze tekst, zie de uitleg van Romeinen 9, in hoofdstuk 7.

Hij laat Zichzelf niet zonder getuigenis. Een getuigenis dat verwijst naar Hem, dat aan Hem herinnert, dat zijn bestaan bewijst en zijn grootheid openbaart. Daar gebruikt Hij ondermeer het volk Israël en de gemeente voor en ook de individuele gelovige. Denk bijvoorbeeld aan Daniël. Door Daniël maakt God de toenmalige wereld bekend dat hij de levende God is. Dat doet Hij nu door ons, door de gemeente.

+ **God is bezig om de afgoden van de mensen te ontmaskeren en zichzelf te verheerlijken**
Het duel tussen Farao en Mozes was ten diepste een duel tussen de afgoden van Egypte en God (Exodus 12:12). Het zelfde zien we op de Karmel (1 Koningen 18:20-46). Wie is de ware God? God toonde zichzelf de levende God, Hij bewees zichzelf daar. Hij vernederde de Baals en verhoogde zichzelf. Hij dwong erkenning, aanbidding af (1 Koningen 18:39).

+ **God is bezig om zichzelf te openbaren, om zichzelf een reputatie te maken onder mensen en engelen.** Dat deed Hij bijvoorbeeld via zijn duel met de Farao van Egypte (Romeinen 9:17, 1 Samuel 4:6-8). Dat doet Hij nu door de gemeente, door de christenen heen (Efeze3:10).

+ **God is bezig om Jezus groot te maken in de ogen van mensen en engelen.**

"De God van Abraham en Isaak en Jakob, de God onzer vaders, heeft zijn knecht Jezus verheerlijkt," (Handelingen 3:13). Dat deed God toen, in die concrete situatie. En daar is Hij nog steeds mee bezig. Door de prediking van zijn Zoon te bevestigen met bovennatuurlijke kracht. Niet alleen door wonderen, maar ook door veranderde levens en de realiteit van de liefde van God in de christenen. De Geest is speciaal gekomen om Jezus te verheerlijken (Johannes 16:14). Om Jezus te openbaren, om duidelijk te maken dat Jezus realiteit is. Om erkenning voor Jezus af te dwingen.

+ **Er is een slag om de aanbidding bezig. Wie zal aanbeden worden?**

Dat komt scherp naar voren in het boek Openbaring². Uiteindelijk zal, als God klaar is, elke knie voor Jezus buigen. *"Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken, opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God, de Vader!"* (Filippenzen 2:9-11)

F.1.2. We moeten alles doen ter ere van God.

Als christenen moeten we ons er bewust van zijn dat ons gedrag effect heeft op de reputatie van de God die wij publiekelijk belijden. We moeten waardig wandelen (Efeze 4:1). *"Of gij dus eet of drinkt, of wat ook doet, doet het alles ter ere Gods."* (1 Korinthe 10:31) en *"Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken."* (Mattheus 5:16)

Wij moeten ons, als christenen, zodanig gedragen dat we een sieraad zijn voor de leer (Titus 2:10). Opdat de mensen de God wiens naam over ons is uitgeroepen, zullen verheerlijken, zullen erkennen. Zodat ze zeggen "dit is echt". Zodat ze ontzag hebben voor de naam van Jezus.

F.1.3. Zijn eigen eer is niet de diepste reden waarom God doet wat Hij doet

God doet wat Hij doet omdat Hij daar een **welbehagen** in heeft. De Bijbel spreekt over Gods welbehagen, bijvoorbeeld in Mattheus 11:26 en Efeze 1:9. Hij doet dingen omdat Hij daar vreugde, genoegen en voldoening in heeft. Dat is de diepste reden waarom God doet wat Hij

² Volg de lijn van de aanbidding eens door het boek Openbaring. Het is één van de centrale thema's van het Bijbelboek. God roept op tot aanbidding (erkenning) van Hemzelf als de Schepper (Openbaring 14:7). En de satan wil zelf, via de antichrist aanbeden worden (Openbaring 13:12).

doet. Daarbij wordt Hij gestuurd door zijn eigen volmaakte karakter. Zo beïnvloed bijvoorbeeld zijn naijver zijn gedrag. Omdat God een naijverig God is, kan Hij het niet hebben dat Hij wordt genegeerd en opzijgeschoven. Als dat gebeurt, dan doet Hij daar iets aan. Dan ontbrandt zijn ijver. Dat zien we in de Bijbel dan ook keer op keer gebeuren. *"Om Mijnentwil, om Mijnentwil doe Ik het, hoe groot ook de ontwijding is; mijn eer geef Ik aan geen ander."* (Jesaja 48:11).

F.1.4. Waar is het God ten diepste om te doen?

Is dat alleen zijn eer? Staat alles wat God doet in dienst van dat doel? Is dat de beslissende factor waarom Hij iets wel of niet doet? Dat is niet wat de Bijbel zegt. Het is God ook te doen om relaties. Hij had één Zoon, maar Hij wilde een groot gezin. *"Want het voegde Hem, om wie en door wie alle dingen bestaan, dat Hij, om vele zonen tot heerlijkheid te brengen, de Leidsman hunner behoudenis door lijden heen zou volmaken."* (Hebreen 2:10) Dat was Gods doel, daar werkte Hij naar toe. *"Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld zijns Zoons, opdat Hij de eerstgeborene zou zijn onder vele broederen"* (Romeinen 8:29).

God wil ons, als mensen (als personen) opnemen in de liefdesgemeenschap die bestaat tussen de personen binnen de drie-eenheid. *"opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn"* (Johannes 17:21).

Liefde kan alleen bestaan tussen personen. Daarom heeft God mensen geschapen als personen, met zelfbewustzijn, met gedachten, met gevoelens en een eigen wil. Liefde die gedwongen is, is geen liefde (2 Korinthe 9:7). Daarom geeft God mensen de keuze. Daarom respecteert hij de keuze van de mensen. Wij hebben lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad (1 Johannes 4:19). Onze liefde tot God is de spontane reactie op het zien van Gods liefde voor ons.

God doet niet alle dingen louter omdat hij daardoor geëerd wordt, Hij doet ze ook omdat hij daar vanuit zijn karakter welbehagen, vreugde, in heeft. Hij redt de mens omdat Hij van mensen houdt³. Omdat Hij prijs stelt op gemeenschap met hen.

De reden waarom God zijn Zoon heeft gegeven is Zijn mensenliefde. *"Alzo lief heeft God de wereld (de mensen) gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem geloof niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe."* (Johannes 3:16). God had het goede voor met de zondige mens. In zijn liefde heeft hij voor ieder mens een uitweg uit de zonde en het oordeel gegeven. God heeft lief omdat Hij liefde is. Hij ontfermt zich omdat Hij een ontfermer is.

F.1.5. God maakt geen rekensommetjes

Hij weegt niet af: "Ik kan dit doen of Ik kan dat doen. Wat zal Mij het meeste eren?" Hij maakt geen rekensommetjes zoals: Zal het Mij meer eren als ik alle mensen redt door hen onwederstandelijk te roepen of zal Ik meer eer ontvangen als ik er maar een beperkt aantal onwederstandelijk roep⁴.

³ De Bijbel spreekt daarom letterlijk over de mensenliefde van onze God. Dat is er wat er in Titus in 3:4 in het Grieks staat. De NBG '51 is hier nauwkeuriger en letterlijker dan de SV of de HSV.

⁴ Want, volgens het calvinisme had God evengoed kunnen besluiten om alle mensen onwederstandelijk te roepen. God doet dat niet omdat Hij, zo meent het calvinisme, meer eer ontvangt als Hij naast het redden van een aantal mensen, ook een groot aantal mensen voorbestemd voor de

Gods ijver voor zijn eer is niet de enige emotie in God, er zijn meer verlangens in het hart van God. Er is niet alleen zijn naijver, maar ook zijn ontferming en nog andere emoties.

God reageert vanuit zijn karakter, precies zoals een persoon reageert. Spontaan. God is een ontfermer en daarom ontfermt Hij zich. God is liefde en daarom reageert Hij in liefde. Hij kan Zichzelf niet verloochenen. Hij zal zich betonen zoals Hij is. Daarom reageert God in de Bijbel op allerlei situaties hetzelfde.

Een van de dingen waar God welbehagen in heeft is het tonen van Zijn eigen volkomenheid aan mensen en engelen. Schepselen die net als Hem personen zijn, die in staat zijn om Hem naar waarde te schatten, te erkennen, te danken en te verheerlijken. Maar er zijn in de Bijbel meerdere motieven te ontdekken waarom God doet wat Hij doet. Zo heeft God er ook behagen in om mensen te scheppen opdat zijn gezin zich uit zou breiden. God besloot mensen en engelen te scheppen met een vrije wil, als een persoon, als een iemand waar Hij contact, waarmee Hij gemeenschap kan hebben op persoonlijk niveau. Dat is Gods manier om een groot gezin te krijgen. Hij had één Zoon en Hij wilde vele zonen (Hebreeën 2:10, Romeinen 8:29). Hij wil mensen opnemen in de liefdesgemeenschap tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. (Johannes 17:21).

F.2.1 Het calvinisme en de eer van God

F.2.1.1. De calvinistische invulling van het Soli Deo Gloria

Wat bedoelt het calvinisme als het zegt: "Soli Deo Gloria"? Als calvinisten zeggen dat alleen God de eer moet krijgen, dan zeggen ze dit met het oog op de uitverkiezing.

Zij beweren dat alleen in hun opvatting van uitverkiezing, God uitsluitend de eer krijgt voor het behoud van de mens. Als je leert dat God de mens tegemoet komt in zijn onmacht en op het punt brengt dat hij of zij vrij voor of tegen God kan kiezen (Zie hoofdstuk 1), dan beroof je, in de visie van de calvinisten, God van een deel van de eer voor het behoud.

In hun visie ontvangt God alleen alle eer voor het behoud van mensen als dat behoud een volledig eenzijdig Godswerk is. God heeft van eeuwigheid besloten om sommige mensen te behouden en anderen niet. De mensen die Hij wil behouden, kiezen niet uit eigen vrije wil voor Hem. God buigt door de onwederstandelijke roeping hun wil om, zodat ze onvermijdelijk voor Hem kiezen. Als de calvinist zegt "soli Deo gloria", dan bedoelt Hij daarmee te zeggen dat het behoud van de mens een volkomen eenzijdig Godswerk is.

In het denken van de calvinist onteert de idee dat een mens vrij voor of tegen God kan kiezen God. Het heeft lang geduurd voordat ik begreep wat voor vergezochte redenering hier achter zit. In de Bijbel lezen we dat het eeuwig leven een gave is, een gift, een geschenk (Romeinen 6:23). Een geschenk verdien je niet zelf, het is een gunst, het wordt je aangeboden. Het enige wat je met een geschenk moet doen, is het aannemen en dank u wel zeggen. De calvinisten beweren dat het aannemen van een cadeau maakt dat je het cadeau verdiend hebt. Wat moet je met zulke dwaasheid? Hoever moet je meegaan in zulke dwaasheid en het serieus nemen? Een cadeau aannemen is geen verdienstelijk werk. Daarmee verdien je zelf het cadeau niet.

eeuwige straf. Dan komt door het contrast tussen degenen die gered worden en degenen die verloren gaan des te meer de genade van God op de voorgrond.

F.2.1.2. Wordt God daar door verheerlijkt?

Wordt God verheerlijkt door de calvinistische uitverkiezingsleer? God die soeverein uitkiest "deze wel" en "deze niet". God die mensen geboren laat worden als zondaren, met als gevolg dat ze niet voor Hem kunnen kiezen. En die besluit om de meeste mensen in die toestand te laten, waarna hij hen voor eeuwig in de hel opsluit. **En dat zou God verheerlijken?** Hoe dan? Welke eigenschappen van God worden daarin dan groot gemaakt? Geen enkele. Het onteert God omdat het een smet werpt op zijn liefde, zijn waarachtigheid en rechtvaardigheid. Het maakt God tot een wispelturige tiran, een God van willekeur. Dit is uitgebreid besproken in hoofdstuk 8, punt 8.4.3.

Het enige wat de calvinistische uitverkiezingsleer doet is God absolute vrijmacht toedichten. Een vrijmacht die zelfs niet door Gods eigen karakter wordt begrensd. Want in zijn vrijmacht doet Hij dingen die tegen elke betekenis van liefde en waarachtigheid ingaan. Zoals mensen voor ze goed of kwaad hebben gedaan soeverein bestemmen voor de hel. Het verschrikkelijk besluit (het decretum horribili), waar Calvijn over sprak. En Hij doet net alsof Hij bewogen is over alle mensen, maar dat is maar schijn, want Hij heeft er een behagen in om vele mensen onwederstandelijk verloren te laten gaan.

Het enige wat de calvinistische uitverkiezingsleer verheerlijkt is de volledige vrijmacht en absolute overmacht van God over zijn schepselen, maar het werpt een smet op zijn karakter. Het is in tegenspraak met hoe God zich in de Schrift heeft geopenbaard. In het calvinisme wordt de vrijmacht van God niet begrensd door zijn eigen karakter. Hij doet dingen die tegen elke betekenis van het woord liefde ingaan.

Laten we nog eens naar Romeinen 9:22,23 kijken. Want vooral op deze tekst baseert het calvinisme hun vertekende en onevenwichtige leer over het Soli Deo Gloria. Het is inderdaad zo dat God zich verheerlijkt in de redding van degenen die geloven en in de bestraffing van degenen die weigeren te geloven. Maar dat slaat nergens op, als je uitgaat van de calvinistische uitverkiezingsleer. Volgens die leer kiest God mensen uit om voor eeuwig in de hel opgesloten te worden (dubbele predestinatie), vervolgens laat Hij hen als zondaar geboren worden, zodat ze niet anders dan tegen Hem kunnen kiezen. En Hij kiest er voor om ze in die toestand te laten, waarna Hij ze straft voor hun zonden en hen voor eeuwig opsluit in de hel. Dit gaat tegen Gods liefde en rechtvaardigheid in (Zie hoofdstuk 8, punt 8.4.1 en 8.4.2). Het enige van Gods eigenschappen dat verheerlijkt wordt, is zijn brute macht en zijn te ver doorgevoerde absolute vrijmacht, alle andere eigenschappen worden er door uitgehold, opgegeten, leeg en betekenisloos gemaakt.

Als je er echter vanuit gaat dat de mens een vrije wil heeft, als je van uitgaat dat hijzelf vrij voor of tegen God kan kiezen, dan is het allemaal begrijpelijk en duidelijk. In de mensen die voor God kiezen, maakt God zijn genade groot. Zij worden behouden, niet omdat ze het verdienen, maar vanwege de grote goedheid van God. Hij heeft hen een kans gegeven, Hij heeft hen geroepen, Hij heeft hun behoud mogelijk gemaakt door de gave van zijn Zoon. En in de mensen die weigeren om voor God te kiezen, verheerlijkt God eerst zijn lankmoedigheid, door hen een tijd te verdragen en kans op kans te geven. Waarna Hij hen tenslotte straft, omdat ze er uit vrije wil voor hebben gekozen om zijn waarschuwingen in de wind te slaan en om het bloed van zijn Zoon te verachten, dat ook voor hen was gestort. Ze hebben liever een korte tijd van de zonde genoten, dan zich te bekeren. Het oordeel over deze mensen is welverdiend. Nadat ze zo langdurig God hebben gekrenkt, zal de toorn van God tegen hen ontbranden. Als je uitgaat van de vrije keuze van de mens is Gods handelen wel in

overeenstemming met zijn karakter en wordt zijn volmaakte karakter er in uitgedrukt en geopenbaard.

F.3. Conclusie

Pas op als een calvinist zegt: Soli Deo Gloria. Daar kunnen wij vanuit de Bijbel gezien niet zonder meer amen op zeggen. Hij wordt zeker niet geëerd door de calvinistische uitverkiezingsleer en de gevolgen daarvan voor het karakter van God.

God doet niet alle dingen louter en alleen omdat hij daardoor geëerd wordt. Hij doet ze ook omdat hij daar vanuit zijn karakter welbehagen, vreugde, in heeft. Hij redt de mens niet alleen omdat Hij daardoor geëerd wordt, maar ook omdat Hij van mensen houdt, omdat Hij liefde is, omdat Hij prijs stelt op gemeenschap met hen. Hij ontfermt zich omdat Hij een ontfermer is. Omdat Hij een bewogen God is.

F. 4. Doen wij alles wat we doen om God te eren?

Het is op zich Bijbels om bij alles wat je doet de eer van God op het oog te hebben, maar het is niet het enige motief en zelfs niet het hoofdmotief voor ons gedrag. Wat ons in de eerste plaats moet drijven is de liefde tot God. De wederliefde tot God. *"Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad"* (1 Johannes 4:19). Wij onderhouden de geboden Jezus uit liefde tot Hem. *"Wie mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het, die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal geliefd worden door mijn Vader en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren"* (Johannes 14:21). Liefde is de motivatie om voor God te leven. *"Met beroep op de barmhartigheden Gods"* (Romeinen 12:1). We stellen onszelf ter beschikking van God vanwege Gods barmhartigheden. Zoals het vierde couplet van het bekende Engelse lied "When I survey the wondrous cross" het zegt: "Love so amazing, so divine, demands my soul, my life, my all". Liefde zo wonderlijk, zo goddelijk, eist mijn ziel, mijn leven, mijn alles.

Het is de liefde van Christus die ons dringt (2 Korinthe 5:14). Gods liefde is in ons hart uitgestort (Romeinen 5:5) en die maakt dat wij van binnenuit God en de naaste liefhebben. Het is natuurlijk voor een christen om lief te hebben.

Het doel van ons leven is God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf. En als belangrijk bijeffect zal God door zo'n leven geëerd worden.

Alle gepraat over "christelijk hedonisme" (John Piper) is misleidend. Ons doel is niet God eren en onszelf in God verheugen. Het doel van ons leven is liefhebben, God liefhebben en onze naaste.